การแปรศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตังกาเด็ง: การแสดงนัยของการสัมผัสภาษาถิ่น

Lexical and Phonological Variation of Thai Dialect in Tangkadeng Village, Yala: Implication of Language Contact

วันที่รับบทความ: 10 มกราคม 2564
วันที่แก้ไขบทความ: 27 มกราคม 2564
วันตอบรับบทความ: 28 มกราคม 2564

วาริด เจริญราษฎร์ [1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การแปรศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นยะลาตามระดับอายุของผู้ใช้ภาษา โดยใช้ทฤษฎีการสัมผัสภาษาถิ่น ตัวแปรทางภาษาในการวิจัย ได้แก่ คำศัพท์จำนวน 156 หน่วยอรรถ คำศัพท์ที่มีเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก (343) ในคำว่า ยา ยาง เย็น ยืน ยืม อยู่ อย่าง และคำศัพท์ที่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ช่อง DL23 กับ C23 เป็นวรรณยุกต์กลางระดับ (33) ผู้บอกภาษาแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน รวมผู้บอกภาษา 30 คน ได้แก่ กลุ่มอายุมาก กลุ่มอายุวัยกลางคน และกลุ่มอายุน้อย มีอายุตั้งแต่ 20-25 ปี ผลการวิจัยด้านการแปรศัพท์พบว่า การใช้ศัพท์เก่าที่เป็นภาษาไทยถิ่นยะลา มีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ จากผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากไปยังผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคนและกลุ่มอายุน้อยตามลำดับ ในขณะที่รูปแปรภาษามลายูถิ่นและรูปแปรภาษาไทยมาตรฐานมีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงสำคัญของภาษาไทยถิ่นยะลา คือ พบการใช้รูปแปรที่เป็นภาษาถิ่นในระหว่าง (interdialect form) ซึ่งเกิดจากการประสมกันระหว่างศัพท์เก่าและรูปแปรภาษามลายูถิ่น ส่วนผลการวิจัยด้านการแปรเสียง พบว่าเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก (343) ในคำว่า ยา ยาง เย็น ยืน ยืม อยู่ อย่าง และเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ (33) ในวรรณยุกต์ช่อง DL23 ซึ่งรวมเสียงกับ C23 มีการแปรตามระดับอายุของผู้บอกภาษา และอยู่ระหว่างกระบวนการแปรที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต กล่าวได้ว่าภาษาไทยถิ่นยะลาเกิดการสัมผัสภาษาถิ่นกับภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยมาตรฐานในลักษณะที่ลู่เข้าหาภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยมาตรฐาน

คำสำคัญ: การแปรของภาษา ภาษาไทยถิ่นยะลา การสัมผัสภาษาถิ่น

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
e-mail: warid.c@dru.ac.th, yusof_lee@hotmail.com

Lexical and Phonological Variation of Thai Dialect in Tangkadeng Village, Yala: Implication of Language Contact

Received: January 10, 2021
Revised: January 27, 2021
Accepted: January 28, 2021

Warid Charoenrad [1]

Abstract

This research aims to analyze lexical and phonological variations of Thai dialect spoken in Tangkadeng village, Yala province, Thailand, according to the age of speakers by using The theory of language contact. The linguistic variable included 156 semantic units, mid-rising- falling tones (343) occurring in the words: Ya, Yang, Yen, Yuen, Yuem, Yoo, Yang, and mid-level tone (33) merging between DL23 and C23. The researcher collected data from 30 language informants who were divided into 3 groups of 10 people, the groups were of the elder, the adult and the adolescent. The result shows that, in case of lexical variation, the frequency of using old words in Thai dialect in Yala tend to be reduced gradually from the elder group to adult group and adolescent group. Meanwhile, Malay dialect and Thai standard language variation forms have abruptly increased. Besides, the significant changing process of Thai dialect in Yala is the interdialect form usage which has merged between old words and Malay dialect. In case of phonological variation, it reveals that mid-rising-falling tone (343) of the words "Ya, Yang, Yen, Yuen, Yuem, Yoo, Yang" and mid-level tone (33) in merging range (DL23 and C23) are varied by age levels of language informants. It can be concluded that Thai dialect in Yala has been affecting the language variation process in a convergent way towards Malay dialect and Thai standard.

Keywords: language variation, Thai dialect in Yala province, language contact

[1] Asst.Prof.Dr., Faculty of Humanities & Social Sciences, Dance and Drama, Dhonburi Rajabhat University.
e-mail: chattawat_s@hotmail.com, yusof_lee@hotmail.com

บทนำ

ยะลาเป็นจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 1,039 กิโลเมตร มีพื้นที่ 4,521.078 ตารางกิโลเมตร มีเขตแดนติดกับสหพันธรัฐมาเลเซียทั้งสิ้น 270 กิโลเมตร และเป็นจังหวัดที่อยู่ใต้สุดของประเทศไทย ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดยะลาเป็นชาวมลายูและนับถือศาสนาอิสลาม (วาริด เจริญราษฎร์, 2561, หน้า 26) จากลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซียเป็นระยะทางที่ยาวไกล ประกอบกับประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมลายูพื้นเมือง ทำให้ประชาชนในจังหวัดยะลามีวัฒนธรรมประจำถิ่นที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมมลายู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ ดังที่สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547, หน้า 187) กล่าวว่า ภาษามลายูถิ่นในประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาษามลายูกลาง มีผู้ใช้ภาษามลายูถิ่นในประเทศไทยหนาแน่นมากในเขตจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยคิดเป็นร้อยละ 82 ของประชากรทั้งสามจังหวัด จึงกล่าวได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดยะลาส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นหลักในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยของ สว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์ (2529) และแผนที่ภาษาของวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) พบว่าในจังหวัดยะลายังมีชาวไทยพุทธท้องถิ่นที่ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาเป็นภาษาแม่ และใช้ติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ภาษาไทยถิ่นยะลานี้มีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นใต้อื่น ๆ ทั้งในด้านคำศัพท์ เช่น หน่วยอรรถ “โกรธ” ภาษาไทยถิ่นยะลาใช้ “ขึ้ง” ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปใช้ “หวิบ” หน่วยอรรถ “สว่าน” ภาษาไทยถิ่นยะลาใช้ “เหล็กบิด” ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปใช้ “เหล็กไช” หน่วยอรรถ “ขนมลอดช่อง” ภาษาไทยถิ่นยะลาใช้ “บัวลอย” ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไปใช้ “ลอดช่อง” (สว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์, 2529, หน้า 224)

นอกจากลักษณะเด่นด้านคำศัพท์ดังกล่าวแล้ว ภาษาไทยถิ่นยะลายังมีลักษณะเด่นด้านเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ ระบบเสียงวรรณยุกต์ที่วรรณยุกต์ ดังภาพที่ 1

<table>
<tr><th></th><th>A</th><th>B</th><th>C</th><th>DL</th><th>DS</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">[454]</td><td colspan="2">[44]</td><td>[454]</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2" rowspan="2">[343]</td><td colspan="2" rowspan="2">[33]</td><td rowspan="2">[343]</td></tr>
<tr><td>3</td></tr>
<tr><td>4</td><td>[21]</td><td>[22]</td><td>[21]</td><td>[22]</td><td>[21]</td></tr>
</table>

ภาพที่ 1 ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นยะลา
ที่มา: สว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์ (2529, หน้า 117)

จากภาพที่ 1 จะเห็นว่าเสียงวรรณยุกต์ช่อง DL23 รวมเสียงกับ C23 เป็นวรรณยุกต์กลางระดับ [33] เสียงวรรณยุกต์ในคำว่า ยา ยาง เย็น ยืน (ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นวรรณยุกต์ช่อง A4) และอยู่ อย่าง (ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นวรรณยุกต์ช่อง B3) คำกลุ่มนี้ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาจะออกเสียง

วรรณยุกต์ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ช่อง A23 และ B23 ซึ่งรวมเสียงกัน มีสัทลักษณะเป็นเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก [343] (Diller, 1976; สว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์, 2529) ในขณะที่เสียงวรรณยุกต์ของคำเป็นในภาษาไทยถิ่นยะลาโดยทั่วไป ที่มีพยัญชนะต้นแทนด้วยอักษรต่ำ ไม่มีรูปวรรณยุกต์ มีสัทลักษณะเป็นเสียงวรรณยุกต์ต่ำตก [21] และเสียงวรรณยุกต์ของคำเป็นในภาษาไทยถิ่นยะลา ที่มีพยัญชนะต้นแทนด้วยอักษรกลาง มีรูปวรรณยุกต์เอก จะมีสัทลักษณะเป็นเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก [343]

ลักษณะเด่นด้านระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นยะลาดังกล่าว มีความแตกต่างจากเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดอื่น เช่น ภาษาไทยถิ่นชุมพร ภาษาไทยถิ่นระนอง ภาษาไทยถิ่นตะกั่วป่า ภาษาไทยถิ่นไชยา ภาษาไทยถิ่นหลังสวน ภาษาไทยถิ่นสวี ภาษาไทยถิ่นภูเก็ต และภาษาไทยถิ่นเกาะสมุย ที่รวมเสียงวรรณยุกต์ช่อง C1 กับ C23 เป็นเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ [33] แยกเสียงวรรณยุกต์ช่อง C1 กับ DL1 โดยเสียงวรรณยุกต์ช่อง DL1 เป็นเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ [44] (Brown, 1985, pp. 117 - 123) ดังภาพที่ 2

<table>
<tr><th></th><th>A</th><th>B</th><th>C</th><th>DL</th><th>DS</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">[343]</td><td rowspan="3">[33]</td><td colspan="2">[44]</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2" rowspan="2">[342]</td><td rowspan="3">[23]</td><td rowspan="2">[34]</td></tr>
<tr><td>3</td></tr>
<tr><td>4</td><td>[342]</td><td>[23]</td><td>[21]</td><td>[21]</td></tr>
</table>

ภาพที่ 2 ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นระนอง
ที่มา: Brown (1985, p. 119)

จะเห็นว่าข้อมูลการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นยะลา และภาษาไทยถิ่นใต้อื่น ๆ ที่นำมาแสดงข้างต้น เป็นงานวิจัยที่ได้เผยแพร่ผลการวิจัยไว้นานแล้ว ทั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์การแปรภาษาของภาษาถิ่น ผู้วิจัยต้องการใช้ข้อมูลดั้งเดิมมาประกอบการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจนว่าระบบเสียงวรรณยุกต์ในปัจจุบันจะมีการแปรหรือเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร และการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษาไทยถิ่นยะลานั้น ยังไม่มีผู้ศึกษาวิเคราะห์และบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน คงมีเพียงงานวิจัยของ สว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์ (2529) เท่านั้น

ลักษณะเด่นทั้งด้านคำศัพท์และด้านเสียงของภาษาไทยถิ่นจังหวัดยะลานี้นับเป็นเอกลักษณ์ของภาษาไทยถิ่นใต้ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์และความเจริญรุ่งเรืองของจังหวัดยะลาในอดีต เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและคติชนวิทยา ตลอดจนเป็นเครื่องมือบันทึกภูมิปัญญาแขนงต่าง ๆ ของจังหวัดยะลา แต่ปัจจุบันผู้วิจัยพบว่าสถานการณ์การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดยะลาเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีผู้พูดภาษาไทยถิ่นยะลาลดจำนวนลงเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ข้อสังเกตของผู้วิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ

ภาษาไทยถิ่นตากใบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยใช้เกณฑ์การกระจายศัพท์ของ ปรัชญา อาภากุล (2540) ที่พบว่า พื้นที่ที่มีผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในจังหวัดยะลามีเพียงในเขตอำเภอเมือง อำเภอกาบัง และอำเภอเบตง เท่านั้น และนับวันพื้นที่ที่มีการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดยะลาติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันจะแคบลงเรื่อย ๆ

ในขณะที่ผู้ใช้ภาษามลายูถิ่นซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดยะลา มีกระบวนการและแนวคิดในการธำรงการใช้ภาษามลายูถิ่นอย่างเข้มข้น ผลการวิจัยของ วาริด เจริญราษฎร์ (2561) พบว่า ผู้ใช้ภาษามลายูถิ่นในอำเภอยะหา จังหวัดยะลา กลุ่มอายุน้อยเลือกใช้คำศัพท์หมวดตัดที่เป็นศัพท์เก่า คือ คำศัพท์หมวดตัดภาษามลายูถิ่นแทนศัพท์ใหม่ที่มาจากภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยมาตรฐาน และมีกระบวนการรณรงค์การใช้ภาษามลายูถิ่นในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ลักษณะเช่นนี้ทำให้การใช้ภาษามลายูถิ่นในจังหวัดยะลามีความเข้มข้น และมีอิทธิพลต่อการแทรกแซงการใช้ภาษาอื่น ๆ ในจังหวัดยะลา โดยเฉพาะภาษาไทยถิ่นยะลาที่นับวันจะมีผู้ใช้น้อยลง จึงน่าสนใจว่าในพื้นที่ตอนกลางของจังหวัดยะลาในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเขตที่มีการก่อความไม่สงบ มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมลายูอาศัยอยู่หนาแน่น และมีสถิติชาวไทยพุทธย้ายออกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอบันนังสตาที่มีสถิติผู้ย้ายออกจากพื้นที่สูง ในปี พ.ศ. 2559 – พ.ศ. 2561 มีประชากรชาวไทยพุทธย้ายออกจากพื้นที่ทั้งสิ้น 6,479 ราย (สำนักงานสถิติจังหวัดยะลา, 2562, หน้า 10) และเป็นเขตที่ผลการวิจัยของ ปรัชญา อาภากุล (2540) ระบุว่าเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ภาษามลายูถิ่นเข้มข้น ยังมีผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาในการติดต่อสื่อสารอยู่หรือไม่ หากมีกลุ่มผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาอยู่ในบริเวณดังกล่าว ลักษณะเด่นของภาษาไทยถิ่นยะลาทั้งด้านศัพท์และเสียงจะมีการแปร หรือการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใด

ผู้วิจัยจึงสำรวจนำร่องและพบว่ามีชาวไทยพุทธที่ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาเป็นภาษาแม่อาศัยร่วมกับชาวมลายูท้องถิ่นในหมู่บ้านตังกาเด็ง ตำบลถ้ำทะลุ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลากลุ่มนี้มีภูมิลำเนาดั้งเดิมอยู่ในหมู่บ้านดังกล่าวมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันมีจำนวน 221 หลังคาเรือน ไม่มีความประสงค์จะอพยพโยกย้ายเนื่องจากเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ในชุมชน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อชาวมลายูมุสลิมในท้องถิ่น และมีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ในหมู่บ้านตังกาเด็งมีศาสนสถานทั้งในศาสนาพุทธ ได้แก่ สำนักสงฆ์ถ้ำเขาไทย สำนักสงฆ์ปิยะธรรมาราม และศาสนสถานในศาสนาอิสลาม ได้แก่ มัสยิดตังกาเด็ง บริบททางสังคมของหมู่บ้านตังกาเด็งมีสถานที่สำคัญทางราชการ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรบาตูตาโมง โรงเรียนบ้านตังกาเด็ง นอกจากนี้ยังมีอาคาร ที่พัก ร้านค้า เนื่องจากเป็นเส้นทางสัญจรไปยังสหพันธรัฐมาเลเซียและป่าสงวนกาโสด ทำให้บริเวณบ้านตังกาเด็งมีการใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการสื่อสารระหว่างกันด้วย

จากการศึกษานำร่องผู้วิจัยยังพบว่าผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาบางส่วนจะใช้ภาษาถิ่นยะลาสื่อสารกับบุคคลในครอบครัว ญาติ หรือผู้ใกล้ชิด แต่เมื่อต้องสื่อสารกับชาวมลายูในชุมชน เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐบาล หรือผู้ติดต่อกิจธุระจากถิ่นอื่น ผู้ใช้ภาษากลุ่มนี้ก็สามารถใช้ภาษามลายูถิ่น หรือใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการสื่อสารได้ด้วย เมื่อพิจารณาปัจจัยอายุร่วมด้วยผู้วิจัยพบว่า ไม่เพียงผู้ใช้ภาษาอายุน้อยเท่านั้นที่สามารถสลับภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นยะลา ภาษามลายูถิ่น และภาษาไทยมาตรฐานในการสื่อสารเท่านั้น แต่ผู้ใช้ภาษาวัยกลางคนก็สามารถเลือกสลับภาษาเพื่อใช้สื่อสารในบริบทต่าง ๆ ได้

เช่นเดียวกัน ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้เกิดการสัมผัสภาษาถิ่น ระหว่างภาษาไทยถิ่นยะลา ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษามลายูถิ่น ทำให้ภาษาไทยถิ่นยะลามีการแปรหรือเปลี่ยนแปลงไป โดยไม่สามารถรักษาลักษณะเด่นทั้งด้านศัพท์และเสียงเอาไว้ได้ สอดคล้องกับทฤษฎีการสัมผัสภาษาถิ่น ที่ Trudgill (1986) กล่าวว่า ผู้ที่รู้ภาษาถิ่นสองภาษาถิ่นหรือหลายภาษาถิ่น อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีการพูด ภาษาถิ่นต่าง ๆ สลับกันไปมา ทำให้มีอิทธิพลและเกิดการยืมซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษาถิ่นอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาถิ่น ผู้วิจัยจึงรวบรวมการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นยะลาในหมู่บ้านตังกาเด็งเบื้องต้น และพบว่ามีลักษณะที่น่าสนใจอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาถิ่น เช่น หน่วยอรรถ “บุหรี่” ผู้ใช้ภาษาถิ่นยะลารุ่นอายุน้อยใช้คำศัพท์ “ยาเกาะ” ซึ่งเกิดจากการยืมศัพท์ภาษามลายูถิ่น “ฆอเก๊าะ” แทนศัพท์ดั้งเดิมคือ “ยาขาว”

ตัวอย่างการใช้คำศัพท์ข้างต้นจะเห็นว่าศัพท์ “ยาเกาะ” เป็นลักษณะของภาษาถิ่นในระหว่าง (interdialect) ที่เกิดจากการสัมผัสภาษาถิ่น ดังที่ Selinker (as cited in Trudgill, 1986, p. 60) อธิบายว่าเมื่อภาษาถิ่นมากกว่า 1 ภาษาสัมผัสกัน และเกิดรูปภาษาที่ไม่ตรงกับภาษาที่สัมผัสกันนั้น จะเกิดเป็นภาษาถิ่นในระหว่าง เนื่องจากผู้ใช้ภาษาถิ่นต้องการลดความแตกต่างกับคู่สนทนาต่างภาษา ภาษาถิ่นในระหว่างนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดภาษาถิ่นใหม่ในอนาคต นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า มีการยืมคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ในภาษาไทยถิ่นยะลาด้วย เช่น หน่วยอรรถ “กะละมัง” ใช้ศัพท์ “ต๊ะ” (มลายูถิ่น) แทนศัพท์เดิม “กะพุ่น” หน่วยอรรถ “กะชอน” ใช้ศัพท์ “กะชอน” (ไทยมาตรฐาน) แทนศัพท์เดิม “กะซรอง”

ในด้านเสียงผู้วิจัยสำรวจเบื้องต้นพบว่าลักษณะเด่นด้านเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นยะลาที่หมู่บ้านตังกาเด็ง มีทั้งผู้ที่ออกเสียงวรรณยุกต์ตามลักษณะเด่นดั้งเดิม คือเสียงวรรณยุกต์ในคำว่า ยา ยาง เย็น ยืน อยู่ อย่าง มีสัทลักษณะเป็นเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก [343] ในขณะเดียวกันผู้วิจัยก็พบว่ามีผู้ใช้ภาษาออกเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นรูปแปรที่น่าสนใจ คือออกเสียงวรรณยุกต์คำว่า ยา ยาง เย็น ยืน ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ช่อง C23 และ DL23 ซึ่งมีสัทลักษณะเป็นเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ [33] ส่วนเสียงวรรณยุกต์คำว่า อยู่ อย่าง นั้นพบว่ามีรูปแปรเป็นเสียง [21] แยกออกไป ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นข้อสังเกตที่น่าสนใจ และสะท้อนให้เห็นว่าภาษาไทยถิ่นยะลามีการแปรทั้งด้านศัพท์และเสียงอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาถิ่นเกิดขึ้น

ผู้วิจัยได้สำรวจงานวิจัยภาษาไทยถิ่นตามทฤษฎีการสัมผัสภาษาถิ่น พบว่า มีเพียงงานวิจัยของ ณัลลิกา มหาพูนทอง (2559) ที่วิเคราะห์การแปรภาษาไทยถิ่นภูเก็ตตามระดับอายุ โดยผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นการสัมผัสภาษาถิ่นระหว่างภาษาไทยถิ่นภูเก็ต และภาษาไทยมาตรฐาน แต่ยังไม่มีผู้สนใจวิเคราะห์การสัมผัสภาษาไทยถิ่นยะลา ซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเฉพาะตัวมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านตังกาเด็งที่เป็นพื้นที่ห่างไกล มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน และอยู่ท่ามกลางชุมชนที่ใช้ภาษาอื่น ๆ ในการติดต่อสื่อสารอย่างเข้มข้น ผลการวิเคราะห์การแปรศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นใต้ที่หมู่บ้านตังกาเด็งตามระดับอายุของผู้ใช้ภาษา โดยใช้ทฤษฎีการสัมผัสภาษาถิ่น นอกจากจะทำให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหรือการเกิดภาษาถิ่นใหม่ขึ้นแล้ว ยังเป็นการบันทึกลักษณะเด่นของภาษาไทยถิ่นยะลาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบาย

ทางภาษาและวัฒนธรรมไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงหรือสูญไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การแปรศัพท์ในภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตังกาเด็ง ตามระดับอายุของผู้ใช้ภาษา
2. เพื่อวิเคราะห์การแปรเสียงในภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตังกาเด็ง ตามระดับอายุของผู้ใช้ภาษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากใช้ศัพท์ที่เป็นภาษาไทยถิ่นยะลามากที่สุด ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยใช้ศัพท์ที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานและภาษามลายูถิ่น
2. ผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากใช้รูปแปรทางเสียงที่เป็นภาษาไทยถิ่นยะลามากที่สุด ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยใช้รูปแปรทางเสียงที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด
3. ภาษาไทยถิ่นยะลามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลู่เข้าหาภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยมาตรฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตังกาเด็งเป็นภาษาแม่ ซึ่งเรียกว่า "ผู้ใช้ภาษา" ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรซึ่งเรียกว่า "ผู้บอกภาษา" โดยใช้ระดับอายุของประชากรเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บอกภาษาร่วมกับคุณสมบัติอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1.1 ผู้บอกภาษาแบ่งตามระดับอายุเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน (รวมผู้บอกภาษา 30 คน) ได้แก่ กลุ่มอายุน้อย มีอายุตั้งแต่ 20-25 ปี กลุ่มอายุวัยกลางคน มีอายุตั้งแต่ 35- 45 ปี กลุ่มอายุมาก มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แนวคิดการการแบ่งระดับอายุของผู้ใช้ภาษาเป็น 3 ระดับนี้ Labov (1972) ได้อธิบายว่า เป็นวิธีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาจากการแปรในแต่ละระดับอายุ เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงในเวลาเสมือนจริง (change in apparent time)

1.2 ผู้บอกภาษาเป็นผู้ที่เกิดและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านตังกาเด็ง ตำบลถ้ำทะลุ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา ไม่เคยอพยพโยกย้ายไปอาศัยในพื้นที่อื่น

1.3 ไม่จำกัดเพศและระดับการศึกษาของผู้บอกภาษา

1.4 ผู้บอกภาษาต้องมีอวัยวะในการออกเสียงสมบูรณ์ สามารถออกเสียงได้ชัดเจน และมีความเต็มใจที่จะให้ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 หน่วยอรรถ งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์การแปรของศัพท์ที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นยะลา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมหน่วยอรรถที่ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาใช้ เป็นได้สามศัพท์ คือ ศัพท์ภาษาไทยถิ่นยะลา ศัพท์ภาษามลายูถิ่น และศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งแต่ละหน่วยอรรถต้องมีรูปศัพท์ที่แตกต่างกันทั้งสามศัพท์ ขั้นแรกผู้วิจัยรวบรวมหน่วยอรรถเหล่านี้จากหน่วยอรรถที่มีรูปศัพท์แตกต่างกันระหว่างศัพท์ภาษาไทยถิ่นยะลา ศัพท์ที่ยืมจากภาษามลายูถิ่น และศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน จากงานวิจัยของ สว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์ (2529) เรื่อง “ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบันจังหวัดยะลา” และงานวิจัยของ ปรัชญา อาภากุล (2540) เรื่อง “การศึกษาพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยใช้เกณฑ์การกระจายศัพท์” ได้หน่วยอรรถ จำนวน 85 หน่วยอรรถ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า ภาษาไทยถิ่นยะลาที่หมู่บ้านตังกาเด็ง ยังมีหน่วยอรรถที่แทนด้วยศัพท์ภาษาถิ่นที่ต่างกันมากกว่าจำนวนหน่วยอรรถที่ สว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์ (2529) และ ปรัชญา อาภากุล (2540) ได้รวบรวมไว้ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมหน่วยอรรถที่ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นยะลาที่หมู่บ้านตังกาเด็งใช้ศัพท์แทนต่างกันเพิ่มเติม ได้หน่วยอรรถทั้งสิ้น 200 หน่วยอรรถ จากนั้นผู้วิจัยได้นำหน่วยอรรถที่รวบรวมได้นี้ไปทดสอบว่าเป็นหน่วยอรรถที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดยะลาที่หมู่บ้านตังกาเด็ง สามารถแทนด้วยศัพท์มากกว่า 1 ศัพท์ และเป็นได้สามศัพท์ คือ ศัพท์ภาษาไทยถิ่นยะลา ศัพท์ที่ยืมจากภาษามลายูถิ่น และศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานหรือไม่ ผู้วิจัยได้ทดลองครั้งที่ 1 โดยการนำหน่วยอรรถดังกล่าวไปสอบถามผู้บอกภาษา แล้วคัดเลือกหน่วยอรรถเหลือจำนวน 180 หน่วยอรรถ ต่อมาได้ไปทดลองครั้งที่ 2 ในลักษณะเดิม ได้หน่วยอรรถตามเกณฑ์ดังกล่าว 156 หน่วยอรรถ ซึ่งจะนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 คำศัพท์ที่ใช้เก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์การแปรของเสียงในภาษาไทยถิ่นยะลา ผู้วิจัยพิจารณาการแปรของเสียงวรรณยุกต์คำว่า ยา ยาง เย็น ยืน ยืม อยู่ อย่าง เป็นเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก (343) และเสียงวรรณยุกต์ช่อง DL23 รวมเสียงกับ C23 เป็นวรรณยุกต์กลางระดับ (33) ซึ่งลักษณะด้านเสียงทั้ง 2 ประการนี้ Diller (1976) และสว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์ (2529) ระบุว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษาไทยถิ่นยะลา

2.3 แบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นยะลาตามระดับอายุ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นยะลาตามระดับอายุ

แบบสอบถามตอนที่ 2 นี้ใช้หน่วยอรรถจำนวน 156 หน่วยอรรถตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.1 และแบบสอบถามตอนที่ 3 ใช้รายการคำศัพท์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ จำนวน 60 คำ โดยปรับมาจากแบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นของ Gedney (1972) แบบสอบถามในการวิจัยนี้ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ก่อนนำไปทดลองใช้และลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้บอกภาษาตามเกณฑ์ที่กำหนด อธิบายวัตถุประสงค์และรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยรวมทั้งนัดหมายวัน เวลา ที่ผู้บอกภาษาสะดวก จากนั้นลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่นัดหมายโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปถามผู้บอกภาษา ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ด้วยตัวอักษรภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ผู้วิจัยจะให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำศัพท์ที่ใช้ตรงกับหน่วยอรรถ และคำที่ใช้ทดสอบเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยจะอธิบายด้วยภาษาไทยถิ่นยะลา แสดงท่าทาง ใช้รูปภาพ หรือของจริงประกอบการสอบถาม โดยจะไม่ชี้นำและไม่เสนอคำตอบให้ผู้บอกภาษาเลือก จากนั้นบันทึกเสียงผู้บอกภาษา และบันทึกเป็นสัทอักษรลงในแบบสอบถาม ทั้งนี้กรณีที่มีปัญหาหรือข้อสงสัยผู้วิจัยจะซักถามผู้บอกภาษาอีกครั้งจนเป็นที่เข้าใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์การแปรศัพท์ตามระดับอายุ ผู้วิจัยวิเคราะห์การแปรคำศัพท์โดยเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์เดิมกับคำศัพท์ใหม่ของผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุ โดยนำคำศัพท์ที่บันทึกจากการสอบถามผู้บอกภาษามาวิเคราะห์ว่ามีการใช้คำศัพท์เก่า ได้แก่ ศัพท์ไทยถิ่นยะลา หรือการใช้คำศัพท์ใหม่ ได้แก่ รูปแปรมลายูถิ่น หรือ รูปแปรไทยมาตรฐาน เป็นจำนวนเท่าใด จากนั้นนำไปคำนวณเป็นอัตราร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์การแปรเสียงตามระดับอายุ

4.2.1 นำเสียงวรรณยุกต์ที่บันทึกจากการออกเสียงของผู้บอกภาษามาตัดไฟล์เสียงเป็นคำเดียวด้วยโปรแกรม Cool Edit และใช้โปรแกรม Praat เวอร์ชัน 5.4.04 ในการตัดแยกเสียงและวิเคราะห์คลื่นเสียงเพื่อหาค่าความถี่มูลฐาน (fundamental frequency) ของวรรณยุกต์ โดยวิธีวัดค่าความถี่มูลฐานผู้วิจัยจะตัดเสียงพยัญชนะต้นของคำออก โดยจะใช้ข้อมูลเสียงจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระไปถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ ทั้งนี้เป็นเพราะเสียงพยัญชนะต้นอาจมีอิทธิพลต่อช่วงต้นค่าความถี่มูลฐานของสระที่ตามมา จากนั้นใช้โปรแกรม Microsoft Excel 2010 ช่วยในการแปลงผลให้เป็นกราฟเส้น

4.2.2 นำสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์คำว่า ยา ยาง เย็น ยืน ยืม อยู่ อย่าง มา พิจารณาว่าเป็นการใช้วรรณยุกต์ดั้งเดิม ได้แก่ รูปแปร [343] ซึ่งเป็นรูปแปรภาษาไทยถิ่นยะลา หรือวรรณยุกต์ใหม่ ได้แก่ รูปแปร [33, 21] ซึ่งเป็นรูปแปรภาษาไทยมาตรฐานเป็นจำนวนเท่าใด จากนั้นนำไปคำนวณเป็นอัตราร้อยละ

4.2.3 นำเสียงวรรณยุกต์ช่อง DL23 ซึ่งรวมเสียงกับ C23 มาพิจารณาว่าเป็นการใช้วรรณยุกต์ดั้งเดิม ได้แก่ วรรณยุกต์กลางระดับ (33) ซึ่งเป็นรูปแปรภาษาไทยถิ่นยะลา หรือวรรณยุกต์ใหม่ ได้แก่ รูปแปร [42, 21] ซึ่งเป็นรูปแปรภาษาไทยมาตรฐาน เป็นจำนวนเท่าใด จากนั้นนำไปคำนวณเป็นอัตราร้อยละ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. การแปรคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นยะลาตามระดับอายุของผู้ใช้ภาษา

ผลการวิเคราะห์การแปรคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นยะลาตามระดับอายุของผู้ใช้ภาษา พบว่า ผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากใช้ศัพท์เก่า คือ คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นยะลามากที่สุด จำนวน 148 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 94.87 รองลงมาเป็นการใช้ศัพท์เก่าร่วมกับศัพท์ใหม่ที่เป็นรูปแปรภาษามลายูถิ่น จำนวน 8 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 5.13 ผลการวิจัยไม่พบว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากใช้เฉพาะศัพท์ใหม่อย่างเดียว หรือใช้รูปแปรภาษาไทยมาตรฐาน

ผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคนใช้ศัพท์เก่าภาษาไทยถิ่นยะลามากที่สุด จำนวน 136 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 87.18 รองลงมาเป็นการใช้ศัพท์เก่าร่วมกับศัพท์ใหม่ที่เป็นรูปแปรภาษามลายูถิ่น จำนวน 9 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 5.77 และใช้ศัพท์เก่าร่วมกับศัพท์ใหม่ที่เป็นรูปแปรภาษาไทยมาตรฐาน จำนวน 7 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 4.49 นอกจากนี้ยังพบศัพท์ใหม่ที่เป็นภาษาถิ่นในระหว่าง (เป็นลูกผสมระหว่างศัพท์เก่ากับรูปแปรภาษามลายูถิ่น) 4 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 2.56

ผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยใช้ศัพท์เก่าภาษาไทยถิ่นยะลามากที่สุด จำนวน 128 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 82.05 รองลงมาเป็นการใช้ศัพท์เก่าร่วมกับศัพท์ใหม่ที่เป็นรูปแปรภาษาไทยมาตรฐาน จำนวน 14 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 8.99 และใช้ศัพท์เก่าร่วมกับศัพท์ใหม่ที่เป็นรูปแปรภาษามลายูถิ่น จำนวน 9 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 5.77 พบศัพท์ใหม่ที่เป็นภาษาถิ่นในระหว่าง (เป็นลูกผสมระหว่างศัพท์เก่ากับรูปแปรภาษามลายูถิ่น) 5 หน่วยอรรถ คิดเป็นร้อยละ 3.19

จากผลการวิเคราะห์การแปรศัพท์ตามระดับอายุจะพบว่าการใช้ศัพท์เก่าที่เป็นภาษาไทยถิ่นยะลา มีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ จากผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากไปยังผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคนและกลุ่มอายุน้อยตามลำดับ ในขณะที่รูปแปรภาษามลายูถิ่นและรูปแปรภาษาไทยมาตรฐานเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาจากร้อยละของหน่วยอรรถที่มีผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคนและกลุ่มอายุน้อยใช้ นอกจากนี้ยังมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงสำคัญของภาษาไทยถิ่นยะลา คือพบการใช้รูปแปรที่เป็นภาษาถิ่นในระหว่าง ซึ่งเกิดจากการประสมกันระหว่างศัพท์เก่าและรูปแปรภาษามลายูถิ่น ทำให้เกิดรูปแปรที่ไม่ตรงกับทั้งศัพท์เก่าและรูปแปรภาษามลายูถิ่น เช่น หน่วยอรรถ “กระต่ายขูดมะพร้าว” ศัพท์เก่าใช้ [**lɛk^{1}k^{h}uːt^{5}**] รูปแปรมลายูถิ่นใช้ [**kukoɲɔ**] แต่ผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคนและกลุ่มอายุน้อยใช้ [**lɛk^{1}ɲɔ^{3}**] เป็นต้น

ผลการวิจัยด้านการแปรศัพท์ข้างต้นสะท้อนถึงการสัมผัสภาษาถิ่น ที่ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยมาตรฐานกำลังแทรกแซงภาษาไทยถิ่นยะลา และมีแนวโน้มที่ภาษาไทยถิ่นยะลาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการรับรูปแปรภาษามลายูถิ่น และภาษาไทยมาตรฐานเข้ามาใช้เพิ่มมากขึ้น และศัพท์เก่าก็จะสูญไปในที่สุด นอกจากนี้รูปแปรที่เป็นภาษาถิ่นในระหว่างยังมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นและเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นการเกิดภาษาถิ่นใหม่ในบริเวณนี้ ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากใช้ศัพท์ที่เป็นภาษาไทยถิ่นยะลามากที่สุด ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยใช้ศัพท์

ที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานและภาษามลายูถิ่น และภาษาไทยถิ่นยะลามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลู่เข้าหาภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยมาตรฐาน

2. การแปรเสียงในภาษาไทยถิ่นยะลาตามระดับอายุของผู้ใช้ภาษา

การวิเคราะห์การแปรเสียงในภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตังกาเด็ง ตามระดับอายุของผู้ใช้ภาษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวแปรด้านเสียงที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาไทยถิ่นยะลา ได้แก่ วรรณยุกต์กลางขึ้นตก (343) ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง คำชุดนี้จะออกเสียงวรรณยุกต์เดียวกันซึ่งตรงกับเสียงวรรณยุกต์ช่อง A23 และ B23 ในภาษาไทยถิ่นยะลา ซึ่งรวมเสียงกัน และวรรณยุกต์กลางระดับ (33) ในวรรณยุกต์ช่อง DL23 ซึ่งรวมเสียงกับ C23 ทั้งนี้วรรณยุกต์ในช่อง C1 แยกเสียงกับ C23 และช่อง DL1 แยกเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL23 ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

2.1 การแปรเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก (343) ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง

ผลการวิจัยพบว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากทั้งหมดยังคงใช้รูปแปร [343] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ซึ่งเป็นเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมของภาษาไทยถิ่นยะลา คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุมาก และไม่พบการใช้รูปแปร [33,21] สัทลักษณะของรูปแปร [343] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุมาก มีลักษณะดังภาพที่ 3

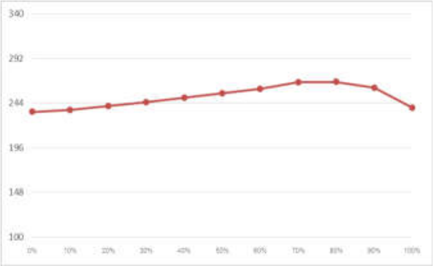

ภาพที่ 3 สัทลักษณะของรูปแปร [343] ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุมาก

ผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคนใช้ทั้งรูปแปร [343] และรูปแปร [33,21] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง โดยผู้บอกภาษาที่ใช้รูปแปร [343] มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และมีผู้บอกภาษาใช้รูปแปร [33,21] จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 สัทลักษณะเสียงวรรณยุกต์ของรูปแปร [343] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคน เป็นดังภาพที่ 4 สัทลักษณะเสียงวรรณยุกต์ของรูปแปร [33,21] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคน เป็นดังภาพที่ 5 และ 6 ตามลำดับ

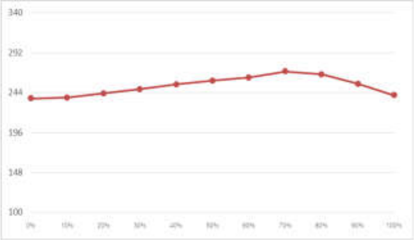

ภาพที่ 4 กราฟสัทลักษณะของรูปแปร [343] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคน

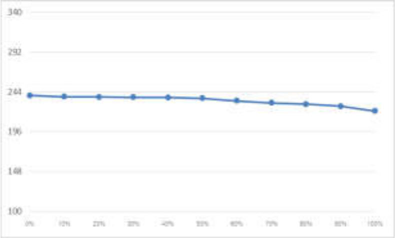

ภาพที่ 5 กราฟสัทลักษณะของเสียง (33) ในรูปแปร [33,21] คำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น ของผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคน

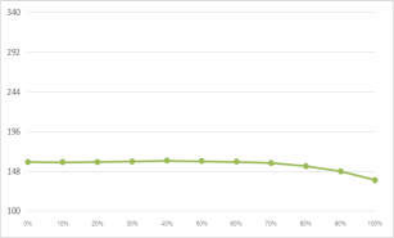

ภาพที่ 6 กราฟสัทลักษณะของเสียง (21) ในรูปแปร [33,21] คำว่า อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคน

จากภาพที่ 5 และ 6 จะเห็นว่าผู้บอกภาษาออกเสียงวรรณยุกต์แยกเป็น 2 เสียง โดยคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น เป็นเสียง (33) ในรูปแปร [33,21] และคำว่า อยู่ อย่าง เป็นเสียง (21) ในรูปแปร [33,21] ซึ่งเป็นการออกเสียงวรรณยุกต์ลักษณะเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน

ผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยใช้ทั้งรูปแปร [343] และรูปแปร [33,21] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง โดยผู้บอกภาษาที่ใช้รูปแปร [343] มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และมีผู้บอกภาษาใช้ รูปแปร [33,21] จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 อย่างไรก็ตามจำนวนผู้บอกภาษาที่ใช้รูปแปร [343] ซึ่งเป็นรูปแปรของภาษาไทยถิ่นยะลายังมีจำนวนมากกว่า จึงเห็นแนวโน้มในการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียง (343) ในกลุ่มผู้บอกภาษาอายุน้อยว่าแม้จะเริ่มมีการแปรแต่จะแปรอย่างช้า ๆ เช่นเดียวกับการแปรในกลุ่มวัยกลางคน สัทลักษณะเสียงวรรณยุกต์ของรูปแปร [343] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยเป็นดังภาพที่ 7 สัทลักษณะเสียงวรรณยุกต์ของรูปแปร [33,21] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อย เป็นดังภาพที่ 8 และ 9 ตามลำดับ ดังนี้

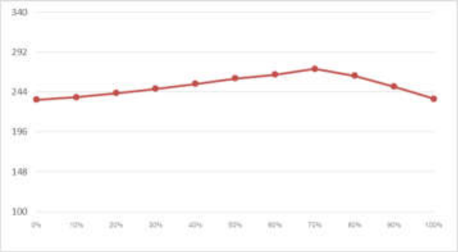

ภาพที่ 7 กราฟสัทลักษณะของรูปแปร [343] ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อย

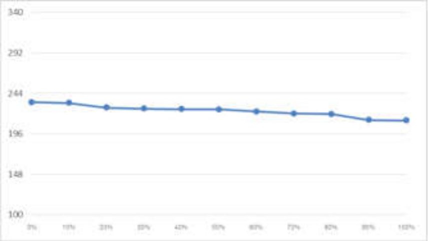

ภาพที่ 8 กราฟสัทลักษณะของเสียง (33) ในรูปแปร [33,21] คำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อย

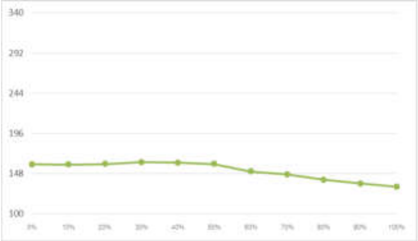

ภาพที่ 9 กราฟสัทลักษณะของเสียง (21) ในรูปแปร [33,21] คำว่า อยู่ อย่าง ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อย

จากภาพที่ 8 และ 9 จะเห็นว่าผู้บอกภาษาออกเสียงวรรณยุกต์แยกเป็น 2 เสียง โดยคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น เป็นเสียง (33) และคำว่า อยู่ อย่าง เป็นเสียง (21) ตามการออกเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยมาตรฐาน สอดคล้องกับการแปรเสียงวรรณยุกต์ (343) ในกลุ่มผู้บอกภาษาวัยกลางคนจะเห็นว่าเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก (343) มีการแปรตามระดับอายุของผู้บอกภาษา ลักษณะเช่นนี้สะท้อนว่าเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้นตก (343) อยู่ระหว่างกระบวนการแปรที่จะส่งผลให้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต และเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงโดยลู่เข้าหาภาษาไทยมาตรฐาน หากไม่มีนโยบายหรือกระบวนการธำรงภาษาไทยถิ่นยะลาที่มีประสิทธิภาพ เมื่อสิ้นผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากก็จะเกิดการสูญเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม และเปลี่ยนเป็นวรรณยุกต์เสียงเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน

2.2 การแปรเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ (33) ในวรรณยุกต์ช่อง DL23 ซึ่งรวมเสียงกับ C23

ผลการวิจัยพบว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากทั้งหมดยังคงใช้รูปแปร [33] ในวรรณยุกต์ช่อง DL23 ซึ่งรวมเสียงกับ C23 รูปแปรนี้เป็นเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมของภาษาไทยถิ่นยะลา คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากและไม่พบการใช้รูปแปร [42,21] สอดคล้องกับผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคนที่ทั้งหมดยังคงใช้รูปแปร [33] คิดเป็นร้อยละ 100 ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าเสียงวรรณยุกต์ (33) ยังไม่เกิดการแปรในกลุ่มผู้บอกภาษาวัยกลางคนเช่นเดียวกับผู้บอกภาษากลุ่มอายุมาก

ลักษณะเด่นด้านเสียงนี้มีแนวโน้มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงช้าเช่นเดียวกับเสียงวรรณยุกต์ (343) ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง

ผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยใช้ทั้งรูปแปร [33] และรูปแปร [42,21] ในวรรณยุกต์ช่อง DL23 ซึ่งรวมเสียงกับ C23 โดยผู้บอกภาษาที่ใช้รูปแปร [33] มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และมีผู้บอกภาษาใช้รูปแปร [42,21] จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 จะเห็นว่าผู้บอกภาษาออกเสียงวรรณยุกต์แยกเป็น 2 เสียง โดยวรรณยุกต์ช่อง C23 เป็นเสียง (42) และวรรณยุกต์ช่อง DL23 เป็นเสียง (21) เหมือนการออกเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยมาตรฐาน ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับการแปรเสียงวรรณยุกต์ (343) ในคำว่า ยา ยาง ยืน ยืม เย็น อยู่ อย่าง ของกลุ่มผู้บอกภาษาอายุน้อย

ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ผู้บอกภาษากลุ่มอายุมากใช้รูปแปรเสียงที่เป็นภาษาไทยถิ่นยะลามากที่สุด ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยใช้รูปแปรเสียงที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด อย่างไรก็ตามแม้ผลการวิเคราะห์การแปรเสียงจะพบว่าผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ยังคงใช้รูปแปรเสียงภาษาไทยถิ่นยะลา แต่เนื่องจากเป็นการแปรเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษา ซึ่งจะเกิดการแปรได้ยาก สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานที่แทรกแซงระบบเสียงภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตังกาเด็ง ว่ามีความเข้มข้นมาก นอกจากนี้การแปรเสียงทั้งเสียงวรรณยุกต์ (343) และเสียงวรรณยุกต์ (33) ในกลุ่มผู้บอกภาษาอายุน้อย ซึ่งเป็นตัวแทนภาษาในอนาคต ยังสะท้อนให้เห็นแนวโน้มว่าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาถิ่นนี้โดยลู่เข้าหาภาษาไทยมาตรฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัลลิกา มหาพูนทอง (2559) ที่วิเคราะห์การแปรศัพท์และเสียงของภาษาไทยถิ่นภูเก็ตตามแนวคิดการสัมผัสภาษาถิ่น และพบว่าภาษาไทยถิ่นภูเก็ตมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ลู่เข้าหาภาษาไทยมาตรฐานทั้งด้านศัพท์และเสียง นอกจากนี้ยังพบรูปแปรภาษาถิ่นในระหว่างจำนวน 3 รูปแปร อย่างไรก็ตามมีข้อแตกต่างบางประการที่ควรอภิปราย ได้แก่ การวิจัยของ ณัลลิกา มหาพูนทอง (2559, หน้า 159) สรุปว่าภาษาไทยถิ่นภูเก็ตในปัจจุบันอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ และจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาษาไทยมาตรฐานในที่สุด ในขณะที่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตังกาเด็งไม่เพียงได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานเท่านั้นในการแปรศัพท์ยังได้รับอิทธิพลจากภาษามลายูถิ่นด้วย อย่างไรก็ตามการแปรด้านเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นยะลาไม่ได้รับอิทธิพลจากภาษามลายูถิ่น เนื่องจากภาษามลายูถิ่นไม่มีระบบเสียงวรรณยุกต์การแปรเสียงจึงลู่เข้าหาภาษาไทยมาตรฐาน จึงกล่าวได้ว่าภาษาไทยถิ่นยะลาแม้จะอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับภาษาไทยถิ่นภูเก็ต แต่บริบททางภาษาและวัฒนธรรมส่งผลให้ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมีความซับซ้อนและรูปแปรที่พบจึงมีมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแปรศัพท์ภาษาถิ่นในระหว่างที่พบถึง 5 รูปแปร

เมื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเปรียบเทียบกับการศึกษาของ วาริด เจริญราษฎร์ (2561) ที่วิเคราะห์การแปรคำศัพท์หมวดตัดในภาษามลายูถิ่น ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่ควรอภิปรายและใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการธำรงภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตังกาเด็งได้ กล่าวคือในงานวิจัยของวาริดพบว่าผู้บอกภาษากลุ่ม

อายุน้อยพยายามใช้ศัพท์เก่าภาษามลายูถิ่นแทนการรับรูปแปรจากภาษาไทยมาตรฐาน หรือภาษาไทยถิ่นใต้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกลุ่มผู้บอกภาษาอายุน้อยมีทัศนคติที่ดีต่อภาษามลายูถิ่น ซึ่งเป็นภาษาแม่ของตน จึงได้มีกระบวนการธำรงภาษาถิ่นในลักษณะต่าง ๆ เช่น

กลุ่มนักศึกษาที่เป็นญาติของโต๊ะแนแบ (ผู้ใหญ่บ้าน) จะทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครชุมชน โดยใช้ภาษามลายูถิ่นในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการในพื้นที่ มีการจัดตั้งคณะดิเกฮูลูที่ใช้บทร้องเป็นภาษามลายูถิ่น ใช้แสดงในโอกาสต่าง ๆ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เนื้อหาที่แสดงจะสอดแทรกประวัติชุมชน ความภาคภูมิใจในอดีต และความกล้าหาญของบรรพบุรุษ ทุกวันศุกร์เยาวชนชายจะสับเปลี่ยนกันกล่าวคุตบะฮ์ (อธิบายธรรม) หลังละหมาด โดยใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อกลาง มีการจัดทำแผ่นป้ายรณรงค์ ป้ายบอกทาง ป้ายประจำห้องต่าง ๆ ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนที่เป็นภาษามลายูถิ่นแทนภาษาไทยมาตรฐาน มอบให้กับโรงเรียนประจำหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีเทศกาลแข่งขันการขับร้องอนาซีดเป็นภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นประจำทุกปี โดยมีเงินและเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นรางวัล เป็นต้น (วาริด เจริญราษฎร์, 2561, หน้า 246) ลักษณะเช่นนี้เองจึงทำให้ภาษามลายูถิ่นในจังหวัดยะลาเกิดการแปรน้อย และยังมีอิทธิพลต่อภาษาไทยถิ่นยะลาด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าหากต้องการธำรงภาษาไทยถิ่นยะลา หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรม หรือกำหนดแผนการทำงานโดยคำนึงถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้ใช้ภาษาในพื้นที่ ซึ่งอาจส่งผลให้ภาษาไทยถิ่นยะลาสามารถรักษาลักษณะเด่นทั้งด้านศัพท์และเสียงเอาไว้ได้ในสภาพสังคมพหุวัฒนธรรมปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรศึกษาการแปรภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ ที่มีลักษณะภาษาในวงล้อม หรืออยู่ในบริบทที่มีความหลากหลายทางภาษา ตามแนวคิดการสัมผัสภาษาถิ่น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการแปรศัพท์และเสียงภาษาไทยถิ่นยะลากับการแปรศัพท์และเสียงภาษามลายูถิ่น และภาษาไทยมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างกัน ตลอดจนสะท้อนแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของภาษาต่าง ๆ ในอนาคต
3. ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านภาษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

ณัลลิกา มหาพูนทอง. (2559). **การแปรของศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นภูเก็ตตามอายุ: การแสดงนัยของการสัมผัสภาษาถิ่น.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรัชญา อาภากุล. (2540). **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยใช้เกณฑ์การกระจายศัพท์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

วาริด เจริญราษฎร์. (2561). **การแปรและภาพสะท้อนวัฒนธรรมของคำศัพท์หมวดตัดในภาษาไทยถิ่นใต้และภาษามลายูถิ่นปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สว่างจิต พงศ์ศรีวัฒน์. (2529). **ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัดยะลา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). **แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานสถิติจังหวัดยะลา. (2562). **รายงานสถิติจังหวัดยะลา.** ยะลา: สำนักงานสถิติจังหวัดยะลา.

Brown, M.J. (1985). **From Ancient Thai to Modern Dialcets**. Bangkok: Social Science Association Press of Thailand.

Diller, A.N. (1976). **Toward a Model of Southern Thai Diglossic Speech Variation.** Unpublished doctoral’s thesis, Cornell University.

Gedney, M.J. (1972). A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects, Estellie M.S. (Ed.). **Studies in Linguistic In Honor of George L. Trager**, (pp. 18-22). Mouton: The Hague.

Labov, W. (1972). **Sociolinguistics Pattern**. Philadephia: University of Pennsylvania Press and Oxford Blackwell.

Trudgill, P. (1986). **Dialects in Contact**. Oxford: Blackwell.